

Příběhy: nutné a neodvratné, nebo specifické?

Ad) Jan Czech: Psychoterapie a příběhy. Konfrontace 2004, 2, s. 88-90)

Milý pane Czechu, ráda bych reagovala na Vaši úvahu Psychoterapie a příběhy. Na začátku formulujete poměrně zajímavou tezi, v níž se opíráte o Paula Ricoeura: „...jakoukoliv minulou zkušenost nemůžeme uchopit jinak než narativně. V žádném případě nelze jít za nebo před příběh a vyhnout se tak jeho specifické konfiguraci veškerého dění a jednání. Zkušenost, jež není vyprávěna, je jen nejasná, beztvářá a vposled i nemá časová zkušenost...“ Zdá se mi, že podstatou tohoto tvrzení je právě ona specifickost, kterou jsem si dovolila zdůraznit. Je to zajímavý, i když poněkud extrémní názor, na jehož základě napadáte mj. „Freudův životní teoretický omyl... spočívající v urputné snaze zjednodušit a okleštit život lidského vědomí (nemělo zde být jedince?) na obecné a tím nutně zjednodušující pojmy jako nevědomí, libido, superego, Oidipův komplex...“ Váš názor mě zaujal, souzněl s mým. Čekala jsem a těšila se, že v dalším textu naleznu příklady, které by jej podpořily, posílily.

Příklad, tvářící se coby podpora uvedené teze následoval, nicméně efekt měl vpravdě opačný. Rozepsal jste se na téma obecného lidského příběhu „tragédie“. Tato tragédie, s níž svou úvahu završujete, jí propůjčuje konec sice ne zcela tragický, nicméně shazujete s ní názor, za nějž se od počátku stavíte. Neboť příběh, jenž od určitého okamžiku „zcela nutně a neodvratně směřuje k tragickému konci“ je v ostrém protikladu ke „specifické konfiguraci dění“. Daleko více se podobá zmíněnému Oidipkému komplexu, nevědomí či superegu.

Nedomnívám se, že by v individuálních lidských příbězích neexistovaly podobnosti či obecnosti. Ty zajisté jsou a proč jich v psychotherapeutické praxi nevyužít pro porozumění

pacientovi - mrzí mě jen paralogismus, jehož jste se ve své úvaze dopustil.

Pavla Koucká

K syndromu zavrženého rodiče

Ad) Jaroslava Fabíková: Syndrom zavrženého rodiče. Konfrontace 2004, 2, s. 109-110.

Pracuji jako klinický psycholog. Nejsem soudní znalec. Velmi si vážím těch kolegů, kteří soudní znalce v oboru dětské psychologie odpovědně dělají. Dokáží si představit, co to obnáší. Práce, kde není nic jednoznačné, nic není černobílé a kde se mnohdy nedá nalézt ideální řešení, a někdy nejmenší možné zlo bývá jediným možným východiskem. Navíc je tato práce spojena s bezmocí, kdy člověk vidí, jak trpí děti, a zároveň vnímá velmi omezené možnosti pomoci.

Používání termínu „syndrom zavrženého rodiče“ dle mého soudu samo o sobě nemusí být škodlivé, pokud se s ním zachází citlivě.

Samozřejmě, že tento stav u dětí existuje. Vedu semináře rodinných konstelací, a tam se s tímto jevem často setkávám. Objevuje se velmi často - bez ohledu na právní stav partnerského vztahu rodičů. Nejčastěji zavrženým rodičem bývá otec. Projevuje se to v postaveném systému tak, že je dítěti lhostejný, jako by tam ani nebyl, anebo z něho má strach, případně cítí dítě vůči otci vztek až nenávisť či opovržení.

V podstatě jde o to, že je dítě zataženo do konfliktního partnerského vztahu svých rodičů a dívá se na otce z této pozice. Nevídá ho tedy jako dítě svého otce, ale jako partnera své matky. Mnohdy bývá do této pozice matkou zataženo (více či méně vědomě). Ale nemusí tomu tak být. Dítě do toho vlezl i samo. Udělá totiž cokoliv pro záchranu rodičů. Pokud se o sebe nepostarají sami.

Co je řešení? Záleží na tom, z kterého úhlu k situaci přistupujeme, a pro koho řešení hle-

dáme. Řešením pro matku je v rodinných konstelacích věta vůči manželovi (bývalému): „Ctím tě jako otce našich dětí.“ Když toto vysloví, a je to skutečně prožito, často se dětem (a hlavně otcí) v systému velmi uleví. Konečně totiž mohou mít otce a on je. A mnohdy jen až po této větě se mohou děti k otcí přiblížit. Je to jakoby matky držely v rukách klíč k řešení. Problém však je, že mnohé matky nemohou tuto větu ani vyslovit. Natož prožít. Je tomu tak proto, že jejich bolest z konfliktního partnerského vztahu (manifestující se i jako vztek a nenávisť) je tak silná, že nejsou schopny a ochotny dát místo a respekt rodičovskému vztahu partnera k dětem. Je to, jako by říkaly: „Když jsi byl špatný partner, budeš špatný i otec. A proto si nezasloužíš být jejich otcem, a ony si nezaslouží takového otce.“ Tím však

směšují partnerský vztah a rodičovský. Zajisté, že oba vztahy velmi souvisí. Jedná se ale o dvě zcela rozdílné roviny. A ty je třeba odlišit.

A řešení pro dítě? V konstelacích říká dítě (i dospělý) věty: „To, co je mezi vámi, je vaše věc. To není moje věc. Já jsem tu jen dítě. A vy jste moji rodiče. Patřím k vám oběma.“ Co se tím stane? Přenechá řešení jejich partnerského vztahu jim. Pak tam může být jako dítě. Nemusí nikoho zavrhnout, protože není na ničí straně. A může mít oba rodiče. I zde to však mnohdy není tak lehké.

Toto je pouze obecný postup. V praxi má tento proces vždy individuální průběh a lze udělat jen tolik, kolik je v dané situaci možné.

Jaroslav Simon